

ע"פ 10045/17 - פלוני נגד מדינת ישראל, עזבון המנוח זבולון אברמוב ז"ל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייט

ע"פ 10045/17

לפני:
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: פלוני

נגד

המשיבים:
1. מדינת ישראל
2. עזבון המנוח זבולון אברמוב ז"ל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (ר')
סוקול - סג"נ, והשופטות ת' שרון-נתנאל ו-ר' בש) מיום
21.11.2017 בתפ"ח 7534-04-15

תאריך הישיבה: י"א בכסלו התשע"ט (19.11.2018)

בשם המערער: עו"ד תמר אולמן; עו"ד שחף אולמן; עו"ד יעקב שלומוביץ'

בשם המשיבה 1: עו"ד נורית הרצמן

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (ר' סוקול - סג"נ, והשופטות ת' שרון-נתנאל ו-ר' בש) מיום 21.11.2017 בתפ"ח 7534-04-15, בגדרו נגזרו על המערער בגין הרשעתו בעבירה הריגה 18 שנות מאסר לריצוי בפועל, עונש מאסר מותנה בן שנתיים, וכן פיצויים בסך 200,000 ₪.
 2. ביום 6.4.2015 הוגש לבית המשפט המחוזי בחיפה כתב אישום נגד המערער אשר ייחס לו עבירת רצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין (להלן: חוק העונשין). על-פי עובדות כתב האישום, ביום 17.3.2015 בשעות אחר הצהריים, אסף זבולון אברמוב ז"ל (להלן: המנוח) שניים מחבריו ויחדיו נסעו למרכז היישוב פרדס חנה. באותה עת, ישבו המערער וחברו, זוהר פינקלשטיין (להלן: זוהר), על ספסל ברחוב והמתינו לאוטובוס שייקחם למרכז המושבה. המנוח הבחין במערער, אותו הכיר במסגרת היכרות מוקדמת בגדרה התפתחו ביניהם מחלוקות, יושב על הספסל עם חברו. המנוח עצר את המכונית בה נהג בסמוך למערער, ועם עצירתה התפתח ביניהם ויכוח שגלש לכעסים ולקללות. לאחר מספר דקות פתח המנוח את דלת המכונית, והחל ללכת לכיוון חלקה האחורי של המכונית. בשלב זה קם המערער ממקום מושבו ורץ לעברו של המנוח כשבדיו סכין, דקר אותו דקירה אחת עם הסכין בחזה, שלף את הסכין, קרא לזוהר להצטרף אליו ונמלט מהמקום. המנוח צעד מספר צעדים לעבר המדרכה ונפל. צוות רפואי שהוזעק למקום ביצע במנוח פעולת החייאה, אך כעבור זמן קצר נקבע מותו.
 3. לאחר מעצרו של המערער, הורה בית המשפט לבקשת בא-כוחו להעביר את המערער לבדיקה פסיכיאטרית בהתאם להוראת סעיף 17 לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991. המערער סירב לשתף פעולה בבדיקה, אך התרשמות הרופאה הבודקת הייתה כי המערער אינו במצב פסיכוטי.
- ביום 26.3.2015 הורה בית המשפט להפנות את המערער לבדיקה נוספת על-פי הנחיות הפסיכיאטר המחוזי. הפסיכיאטר המחוזי הורה על העברתו של המערער להסתכלות בבית החולים "שער מנשה". ביום 5.4.2015 נמסרה חוות דעתה הראשונה של ד"ר ע' נעון (להלן: ד"ר נעון), מנהלת מחלקה בבית החולים "שער מנשה", שעסקה בסוגית כשירותו של המערער לעמוד לדין. מחוות דעת זו, עלה כי "קיים חשד שמדובר בבחור הסובל ממחלת נפש", ולאור זאת הושאר המערער בתנאי אשפוז במחלקה להסתכלות נוספת, וכן נמסרו לד"ר נעון מסמכים רפואיים וחומר מתיק החקירה. ביום 17.4.2015 נמסרה חוות דעתה המשלימה של ד"ר נעון, בה חיוותה כי "אין לי ספק לאור הבדיקות שמדובר בבחור צעיר חולה נפש פסיכוטי... בעת שהותו במחלקה אינו מבדיל בין טוב לרע, מותר לאסור", וכי נכון למועד הבדיקה המערער אינו מסוגל לעמוד לדין. עם זאת הוסיפה ד"ר נעון כי היא אינה יכולה להביע דעתה לגבי מצבו הנפשי של המערער בעת ביצוע העבירה.
- בהמשך לכך התיר בית המשפט לתביעה להפנות לד"ר נעון שאלות הבהרה בנוגע לחוות דעתה. בתשובתה הבהירה ד"ר נעון כי היא סבורה שמדובר בחולה נפש, אך הוסיפה כי אין בידה לקבוע באם העבירה שביצע קשורה למחלתו, ולכן היא ממליצה לשקול המשך אשפוזו עד לבירור ענין זה, או להפנותו להסתכלות במקום אחר.

לאור האמור, ולבקשת המדינה הורה בית המשפט המחוזי לפסיכיאטר המחוזי למנות פאנל של מומחים אשר יחוה דעתו לגבי כשירותו הנפשית ולגבי אחריותו של המערער לביצוע המעשים המיוחסים לו במועד ביצוע העבירה. בחוות דעתו מיום 29.7.2015 (ת/120ג') קבע פאנל המומחים כי המערער "לא היה שרוי במצב פסיכוטי פעיל או של מחלת נפש במובן המשפטי" בעת ביצוע העבירה וכי הוא מסוגל לעמוד לדין. נוכח חוות דעת זו חודש ההליך, אך המערער סירב לשתף פעולה עם סנגורו, סירב לתת מענה לכתב האישום וטען כי המנוח לא מת והוא נמצא בבית החולים, וגם במהלך שמיעת הראיות המשיך המערער לגדף את סנגורו ואת בית המשפט והפריע לניהול התקין של המשפט (פסקאות 12-20 להכרעת הדין). יצוין כי בעדות חברי הפאנל בבית המשפט הובהר כי לדעת הפאנל המערער "סובל מהפרעת אישיות ולא ממחלת נפש" (ד"ר מירז).

4. במסגרת פרשת ההגנה, טען בא-כוח המערער, בהתבסס על חוות דעתה של ד"ר נעון, כי בשל מצבו הנפשי של המערער חל הסייג לאחריות פלילית על פי סעיף 34ח' לחוק העונשין, ולכן יש לזכותו. יוער כי בא-כוח המערער חזר בו מהטענה שהועלתה בתחילת ההליכים בדבר חוסר מסוגלותו של המערער לעמוד לדין.

5. בהכרעת הדין מיום 6.9.2017 זיכה בית המשפט המחוזי את המערער מביצוע עבירת הרצח, ותחת זאת הרשיע אותו בביצוע עבירת הריגה על פי סעיף 298 לחוק העונשין. נקבע כי בהתבסס על מכלול הראיות שהובאו, הוכח מעל לספק סביר כי המערער הוא שדקר את המנוח וגרם למותו. יחד עם זאת, הגיע בית המשפט למסקנה כי אין בראיות שהוצגו בפניו כדי להצביע על כוונה והחלטה מוקדמת של המערער להמית את המנוח, ולכן נקבע כי לא הוכח היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה בעבירת הרצח. עם זאת, נקבע כי הוכחו מעל לספק סביר יסודות עבירת ההריגה.

אשר לטענה בדבר התקיימות סייג אי השפיות בעניינו של המערער, נקבע כי יש לבכר את חוות דעתם של חברי הפאנל - אשר מצאו כאמור כי בעת ביצוע העבירה המערער היה מסוגל להבחין בין מותר לאסור, לא היה במצב פסיכוטי ולא פעל תחת מחשבות שווא - על פני חוות דעתה של ד"ר נעון. לפיכך, נקבע כי לא הוכח שהמערער חולה במחלת נפש, וכי לא הוכח שבמועד האירוע התגלו אצלו סימפטומים למחלת נפש. לנוכח האמור, נקבע כי לא חל הסייג לאחריות פלילית במקרה דנן.

6. טרם מתן גזר הדין הורה בית המשפט על הגשת תסקירים בעניינם של המערער ושל משפחת המנוח. מהתסקיר שהוגש בעניינו של המערער, עלה כי המערער הוא יליד שנת 1996 והוא בן להורים קשי-יום, וכי הוא מתקשה ביצירת קשרים חברתיים ונוטה להתנהגות אימפולסיבית. להערכת שירות המבחן, רמת הסיכון כי המערער ישוב לבצע עבירות אלימות היא גבוהה, ובמצב זה לא ניתנה כל המלצה טיפולית או שיקומית. כמו כן, צוין כי בשנת 2013 המערער הועמד לדין בגין עבירת אלימות (תקיפה סתם) שנעברה בשנת 2011, בעת שהיה קטין (כבן 15), וההליך הסתיים ללא הרשעה בהטלת צו שירות לתועלת הציבור וחתימה על התחייבות. מהתסקיר שהוגש בעניינה של משפחת המנוח, עלה כי המנוח, אשר היה בן 22 במותו, השאיר אחריו שבר קשה במשפחה, וכי נסיבות מותו גרמו למשפחתו תחושה של אבדן ביטחון ושליטה על החיים.

7. ביום 21.11.2017 נגזר דינו של המערער. בית המשפט הדגיש כי נסיבות ביצוע העבירה - יציאתו של המערער מביתו עם סכין, היעדר סיכון לחייו, וההחלטה המכוונת לכל הפחות לפצוע את המנוח באופן קשה ולהרתיעו - מצביעות על החומרה הרבה שבמעשי המערער, באופן המחייב קביעת מתחם עונש הולם וחמור. לאחר בחינת הפסיקה הנוהגת בעבירת הריגה בנסיבות דומות, נקבע כי מתחם העונש ההולם עומד על 16-20 שנות מאסר בפועל.

אשר לגזירת עונשו של המערער בתוך המתחם, בית המשפט הביא בחשבון בין היתר את גילו הצעיר של המערער (בן 18 ו-4 חודשים בזמן ביצוע העבירה), את נסיבותיו האישיות של המערער, ואת העבירה הקודמת שעבר המערער בשנת 2011. כמו כן, הביא בית המשפט בחשבון את מצבו הנפשי של המערער, וקבע כי למרות שהפרעותיו הנפשיות של המערער אינן בגדר מחלת נפש הפוגעת בכושרו לשאת באחריות למעשיו, הן מאירות פן מסוים באישיותו ובהתנהגותו. בהתחשב באלה, השית בית המשפט על המערער 18 שנות מאסר בפועל, מאסר על תנאי למשך שנתיים לבל יעבור בתוך 3 שנים מיום שחרורו על העבירה בה הורשע, ותשלום פיצויים למשפחת המנוח בסך כולל של 200,000 ₪.

8. ערעורו של המערער מופנה נגד חומרת העונש. בערעור נטען בין היתר כי שגה בית משפט קמא בעת שקבע את עונשו של המערער קרוב לעונש המרבי לעבירת ההריגה, וכי יש בנסיבות המקרה כדי להצדיק עונש פחות חמור. בהקשר זה, הודגש כי בית משפט קמא לא העניק משקל ראוי להוראות סעיף 40ט(6) לחוק העונשין, בכל הנוגע ליכולתו של המערער להבין את הפסול במעשיו, וזאת בשים לב לגילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירה ולמצבו הנפשי.

9. בדיון בפנינו חזרה באת-כוח המערער על נימוקי הערעור, תוך שהדגישה כי עונש המאסר מחמיר עם המערער בצורה משמעותית, וזאת בין היתר לנוכח גילו הצעיר ומצבו הנפשי. עוד הודגש כי בשל מצבו הנפשי של המערער, הוא חווה את מאסרו בצורה קשה יותר מאשר אדם "רגיל" המצוי במאסר. כאן המקום לציין, כי בתחילה הופנה ערעורו של המערער גם כלפי הכרעת הדין, ברם בעקבות הערותינו לאחר שמיעת טענות הצדדים, הודיעה באת-כוחו של המערער כי הוא אינו עומד על הערעור על הכרעת הדין, ומשכך נדחה במקום הערעור לענין הכרעת הדין.

מנגד, באת-כוח המדינה טענה כי אין מקום להתערב בגזר דינו של המערער, וכי נסיבות המקרה המפורטות בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, מצדיקות מיצוי הדין עם המערער. כן נטען כי רמת המסוכנות של המערער גבוהה מאוד, וכי במצב זה, שהותו של המערער בכלא משרתת את האינטרס הציבורי.

דיון והכרעה

10. לאחר עיון הגענו לכלל מסקנה כי בהתחשב במכלול נסיבות הענין יש צידוק במקרה זה להקלת-מה בעונשו של המערער בגדרו של מתחם הענישה שנקבע.

11. מנעד הענישה הנוהגת בעבירת ההריגה הוא רחב. יש שעבירת ההריגה קרובה בנסיבותיה לעבירה של גרם מוות ברשלנות, ויש שהיא קרובה בנסיבותיה לעבירת הרצח. בנוסף, העונש מושפע כמובן מהנסיבות הייחודיות של כל מקרה ומקרה ומנסיבותיו האישיות של הנאשם. בנסיבות של עבירת הריגה הקרובה בנסיבותיה לרצח (במקרים רבים מסוג זה האישום המקורי היה, כמו בענייננו, בעבירת רצח), רמת הענישה הנוהגת היא במנעד שבין 12 ל- 20 שנות מאסר, אף כי היו מקרים של חריגה לקולה מטווח זה (ראו למשל: ע"פ 1354/13 קסיס נ' מדינת ישראל (23.10.2014); ע"פ 6095/10 יחיא נ' מדינת ישראל (18.7.2012); ע"פ 4877/07 יוחיב נ' מדינת ישראל (2.2.2009); ע"פ 4209/14 קרן נ' מדינת ישראל (15.11.2015); ע"פ 4749/17 גניש נ' מדינת ישראל (30.8.2017); ע"פ 5987/15 פלוני נ' מדינת ישראל (12.7.2017); ע"פ 6477/10 מינליק נ' מדינת ישראל (8.1.2013); ע"פ 6795/05 אואנינו נ' מדינת ישראל (29.1.2007); ע"פ 6317/14 מכאוי נ' מדינת ישראל

(24.1.2017);וע"פ 2090/06 פלוני נ' מדינת ישראל (10.1.2007)).

12. נוכח האמור לא מצאנו כי יש מקום להתערב במתחם העונש ההולם שקבע בית משפט קמא בעניינו. עם זאת, מצאנו כי שילובן של הנסיבות המקלות המתקיימות במקרה דנן - גילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירה (18 ו-4 חודשים), העדרו של עבר פלילי (למעט עבירה שביצע בהיותו קטין שהסתיימה ללא הרשעה) ובעיקר מצבו הנפשי המורכב, כעולה מהמפורט בתמצית בפסקה 3 לעיל - מצדיק גזירת עונש מאסר בפועל שאינו קרוב לעונש המרבי בעבירת ההריגה.

13. אשר על כן אנו מחליטים להעמיד את עונשו של המערער על 16 שנות מאסר לריצוי בפועל, כאשר שאר רכיבי גזר הדין יותרו על כנם.

ניתן היום, ט"ז בטבת התשע"ט (24.12.2018).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט